

تابوها و چالشهای سیاسی و ژئوپلیتیکی در فرهنگ سیاسی ایران

از: دکتر محمدرضا حافظ نیا

استاد جغرافیای سیاسی دانشگاه تربیت مدرس

تابو به عنوان واژه پولینزی یایی به معنی سخن یا عمل ناپسند و قبیح، ممنوع و حرام است. تابو ماهیت فرهنگی دارد و از عقاید، باورها، پیش فرض ها و آداب و رسوم جامعه منشاء می گیرد.

فرهنگ سیاسی به مجموعه ای از باورها، بینش ها، عقاید، پیش فرض ها، علایق، آداب و رفتارهای یک ملت و سازه انسانی اطلاق می شود که نسبت به امور سیاسی نظیر حکومت، حاکم، قدرت، دموکراسی، رابطه شهروندان با حکومت، کنش و کارکرد حکومت، اخلاق حکومت، امنیت، هویت، روابط خارجی، سلطه و نظایر آن از خود بروز می دهند.

تابوهای سیاسی و ژئوپلیتیکی بخشی از فرهنگ سیاسی یک ملت یا سازه انسانی ملی است.

تابوهای سیاسی و ژئوپلیتیکی در فرهنگ سیاسی ایران بدین شرح است:

۱. تلقی منفی نسبت به توزیع فضایی قدرت سیاسی و اجرایی و نگرانی از فدرالیسم و محلی گرایی در کشور، و نتیجتاً تمرکز گرایی در سیستم سیاسی و اجرایی کشور؛
۲. تلقی منفی نسبت به خاص گرایی فرهنگی قومی، مذهبی، مکانی، فضایی و نظایر آن، با برجسب خطر ملوک الطوایفی؛
۳. ترجیح درون گرایی و انزوای ژئوپلیتیکی، در برابر برون گرایی و باز شدن سیستم کشور و توسعه تعاملات بین المللی؛
۴. کم رغبتی نسبت به نقش آفرینی در سیستمها و سازمانهای بین المللی و تلقی احتمال سلطه گری آنها؛
۵. ترجیح تنهایی و پرهیز از شرکت در ائتلاف ها و پیمان های استراتژیک دو یا چند جانبه، و نداشتن متحد استراتژیک؛
۶. ارزش پنداری الگوی دیپلماسی ایدئولوژیک، تبلیغاتی و تاخیری و کم راندمان؛
۷. بیگانه گریزی سیاسی و نگرش منفی نسبت به نیات بیگانگان و خارجی ها و تاثیر پذیری از توهم توطئه؛
۸. فرافکنی برون مرزی رویدادهای درون کشوری، بویژه از سوی سیاستمداران؛
۹. غرور هویتی و ناسیونالیستی و خود برتر بینی ملی و تاریخی، و گرفتاری نوستالوژیک و حسرت گذشته؛
۱۰. داشتن علایق ژئوپلیتیکی قلمرو سازی فرامرزی و نفوذ فراکشوری؛
۱۱. تلقی سنتی از مفهوم قدرت ملی و ترجیح بعد اقتدار و سیاست نظامی گرایی در استراتژی ملی؛
۱۲. پرهیز سیاستمداران و مدیران کشور از اقرار و پذیرش کوتاهی، خطا و عذرخواهی در برابر ملت و شهروندان.